

ERVIND DAMSGÅRD HANSEN: Europæisk økonomisk historie. Fra Merkantilisme til Maastricht. Bd. I-II, København 1998. 289 + 337 s.

Lektor ved handelshøjskolen Ejvind Damsgård Hansen har i sin to-bindes europæiske økonomiske historie lagt en ganske stram disposition ind i en letskreven fortælling, hvis hovedlinie er europæisk integration. Markedets udvidelse som følge af den tekniske og institutionelle udvikling følges i fejende stil trin for trin, fra merkantilismen til de sidste knaster på den europæiske unionsdannelse. Det er ræsonnerende stats- og politikcentreret økonomisk historie i en stil, der minder om mellemkrigstidens danske radikale tradition, dog uden dennes farve- og detaljerigdom, men derimod med en markeret nationaløkonomisk systematik og rygrad, og stadige koblinger mellem fortid og eftertid. Lidt af en *tour-de-force*, ikke uden charme, men det siger sig selv, at med sit dækningsfelt bliver den uden væsentlige sideblikke eller egentlig problemdiskuterende elementer.

Tyngdepunktet i fremstillingen ligger på udviklingen efter 1945, der optager hele andet bind. Her, som også for de tidligere perioder, gennemgås dels de store linier og de fælles virkende faktorer, dels ganske regelmæssigt 'nationale udviklingslinier', dvs. kortfattede perspektiveringer af udviklingen i de enkelte vesteuropæiske lande – samt USA og, efter 1945, Japan, uden at det står helt klart, hvorfor disse to økonomier egentlig skal med. De to binds kronologiske opbygning følger stort set to udviklinger: økonomisk vækst og konjunkturer samt integration/disintegration. Forfatteren får på den måde slagkraftigt påpeget den tilbagevendende interaktion mellem økonomisk vækst og integration, tydeligst og mest epokegørende i udviklingen efter 1950.

På den måde fungerer fremstillingen nok udmærket, men unægtelig på bekostning af en mere tilbundsående fremstilling, for ikke at sige analyse både af det specifikt europæiske – hvis der er noget – og det generelt økonomiske. Økonomisk historie, javel, men produktion og fordeling kommer altså ind i bisætninger, eller lad os sige på et meget aggregeret niveau, og det er efter anmelderens opfattelse også en begrænsning, at den integrative kraft lægges så ensidigt på stat og politik. Hvor er transnationale selskaber henne i fremstillingen? De står dog for en meget betydelig del af verdens samlede produktion og op imod halvdelen af verdenshandelen. Den omformning, der er sket i det internationale produktionssamfund efter 1960 er slet ikke med. Damsgård Hansen gør med rette opmærksom på de nye inter- og overnationale samarbejdsformer, der giver internationaliseringen efter 1945 en ny dimension; men billedet bør vel kompletteres med den disintegration, internationaliseringen også afstedkommer. Den nedbrydning af statens/staternes autoritet, som har været et karakteristisk træk i de senere årtiers økonomiske historie som følge af markedskræfternes diffuse triumf. Den private protektionisme, der oftest lades uomtalt i den ensidige fokusering på staten som international enektør, men som i form af international kartellisering og oligopolistisk markedsforvridding i dag rimeligvis spiller en langt større rolle end samtlige protektionistiske krumspring og tekniske handelshindringer.

Damsgård Hansen giver en udmærket sammenfattende beskrivelse af den europæiske integrationshistorie fra Marshall til Maastricht, herunder de danske og nordiske forviklinger. Han har også forfriskende korrektioner på betydningen af Danmarks langvarige negative betalingsbalance op til 1973. Derimod ligger det i forlængelse af hele værkets linieføring, at det er den gængse opfattelse af dansk industriudvikling i mellemkrigstiden og op igennem 1950-erne, der videregives, og hvorefter den økonomiske politik efter 1957 tillægges en væsent-

lig del af æren for det industrielle efterkrigsgennembrud. Men som Hasse Andersen fornylig har påvist her i tidsskriftet, var dansk industri allerede tidligt i 1950-erne ekspansiv på eksportmarkederne og har måske ikke været så hæmmet af 1930-ernes 'drivhuseffekt', som det ofte postuleres.

'Europæisk økonomisk historie' er i dansk historiografi noget af en bedrift: en nyskrevne bred fremstilling med en sikker – men som antydnet ikke uproblematisk – linieføring, der både giver en velræsonneret indføring i 300 års europæisk historie, og samtidig hermed en nuanceret detailgennemgang af den europæiske integrations udvikling, hvor dansk historie alligevel ikke er henvist til fodnoterne, men får en rimelig vægtning i helheden.

Hans Kryger Larsen

TORBEN WEINREICH og CARSTEN TAGE NIELSEN: Kulørt historie – krig og kultur i moderne medier, 182 s., kr. 178, Roskilde Universitetsforlag

Ottende bind i skriftrækken Humanistisk Historieformidling består af to bidrag om hhv. Vietnamkrigen som den fremstilles i amerikanske populærfilm og litterære klassikere som de formidles i populær form. Bindets titel dækker kun nødtørftigt over, at de to emner stort set intet har med hinanden at gøre, når man ser bort fra, at de begge handler om populærkulturens forvaltning af en nærmere eller fjernere fortid.

Carsten Tage Nielsen har fundet et emne frem, der tydeligvis ligger hans hjerte nær, nemlig den rolle, som en række vietnamfilm fra John Waynes herostratisk berømte *The Green Berets* fra 1968 til Oliver Stones mindre kendte *Heaven & Earth* fra 1993 har spillet i den amerikanske offentlighed. Filmene har ikke været et led i en større samlet erindringspolitisk strategi, der skulle omforme holdningen til krigen, men alligevel har de haft en næsten samlet betydning for dannelsen af en kollektiv bevidsthed om det amerikanske engagement i Sydøstasien. Efter My Lai-massakren i marts 1968 kom til offentlighedens kendskab var der udover den almindelige tilslutning til kampen mod kommunismen også i USA en udbredt følelse af skyld overfor den civile vietnamesiske befolkning. Filmene fremstiller som hovedregel de vietnamesiske civile som uskyldige ofre for en meningsløs krig, men også den menige soldat, der altid er filmens hovedperson, fremstilles som et offer for en absurd militær logik eller en amoralsk politik ført i Washington. Sylvester Stallones film om veteranen Rambo må fx. i denne sammenhæng rehabiliteres som mere end blot voldsorgier. Samtidig har filmene været med til at hele nationens sår og stabilisere det forestillede nationale fællesskab, som truede med at bryde sammen i begyndelsen af 1970'erne (s. 99).

Nielsen bruger godt med plads til at vise sin pointe. Det ville i stedet have været interessant ud fra den givne problemstilling at se, hvordan 1970'ernes populærfilm fremstillede *andre* historiske perioder set i lyset af erfaringerne fra Vietnam. Westernfilmen *Soldier Blue* fra 1974 regnes fx. almindeligvis som en »Vietnamfilm«, men også den aldrig svigtende strøm af film om 2. verdenskrig må være relevant. Disse film kan belyse, om netop den amerikanske selvransagelse efter My Lai, mistilliden til myndighederne, har haft indflydelse på bevidstheden om en fjernere fortid.

Torben Weinreichs artikel befatter sig med nutidens forvaltning af den del af fortidens skriftlige kultur, som anses for stadig at være i live: de udødelige klassikere. Men udødeligheden har en årsag. Den sikres ved hjælp af en stadig til-